

Oletko kokenut syrjintää tai rasismia?

ohjeita ja yhteystietoja syrjintä- ja rasismirikosten uhreille

Saatteeksi

Syrjinnästä voidaan puhua silloin, kun ihmisten välillä tehdään sellaisia erotteluja, joita ei voida hyväksyttävällä tavalla perustella. Syrjintää on myös sellainen toiminta, jonka seurauksena yksittäinen ihminen tai ihmisryhmä joutuu muita huonompaan asemaan nimenomaan etnisen alkuperänsä, ihonvärinsä, sukupuolensa, ikänsä, vakaumuksensa, vammansa tai sukupuolisen suuntautumisen vuoksi. Syrjintä on usein moniperustaista (ihminen joutuu syrjityksi esimerkiksi sekä etnisen taustansa että ikänsä vuoksi) sekä epäsuoraa, jolloin toiminta ei näytä syrjivän ketään, mutta sen tuloksena syntyy eriarvoisuutta, joka pohjautuu edellä mainittuihin tekijöihin.

Rasismi ja muukalaisviha puolestaan tarkoittaa yksilön tai ryhmän kielteisiä asenteita ja pahimmillaan jopa väkivaltaisia tekoja sellaisia ihmisiä kohtaan, jotka kuuluvat johonkin tiettyyn kansalliseen, etniseen, uskonnolliseen tai kulttuuriryhmään. Rasistinen toiminta ei kohdistu ihmiseen yksilönä, vaan tietyn ryhmän edustajana.

Syrjintä ja rasismi aiheuttavat uhreilleen paljon erilaisia ongelmia. Vaikka kaikkien ihmisten tasa-arvo tunnustetaan Suomen laissa ja lukuisissa kansainvälisissä sopimuksissa, kuitenkin vain harvat maahanmuuttajat, romanit, vammaiset ja muut syrjinnälle erityisen alttiit henkilöt hakevat apua tai hyvitystä kokemastaan kohtelusta. Tämän kirjasen tärkein päämäärä on opastaa syrjinnän ja rasismin uhreja sekä erilaisia ammattityöntekijöitä lähemään liikkeelle tässä asiassa.

Tämä opas on uudistettu versio Vantaan kaupungin syrjinnän vastaisesta esitteestä. Se sisältää ajantasaistetun lakiosuuden sekä keskeisiä yhteystietoja Helsingin, Espoon ja Vantaan alueella. Uudistustyön teki mahdolliseksi Euroopan Unionin ja Työministeriön JOIN-projekti, jossa haettiin hyviä syrjinnän vastaisia käytäntöjä erilaisien paikallisviranomaisten työhön.

Iloitkaamme siitä, että suuri ryhmä ihmisiä tekee monin tavoin työtä tasa-arvoisen Suomen puolesta – osa valtion, kuntien ja järjestöjen palkattuina työntekijöinä ja paljon suurempi joukko vapaaehtoisina erilaisissa kansalaisliikkeissä ja yhdistyksissä. Halutessaan jokainen ihminen löytää varmasti oman tapansa toimia syrjimättömyyden puolesta.

Meija Tuominen

Syrjintä ja rasismi on kielletty

Suomen perustuslaissa

Suomen perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä.

Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Tämä ns. yleinen syrjintäkielto kuuluu perusoikeuksiin ja ihmisoikeuksiin ja pohjautuu kansainvälisiin sopimuksiin, joihin Suomi on sitoutunut.

Suomen perustuslain 17 §:ssä säädetään eri etnisten ryhmien oikeudesta ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.

monissa kansainvälisissä sopimuksissa, kuten:

Yhdistyneiden kansakuntien kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaan kansallisilta, uskonnollisilta tai kielellisiltä vähemmistöiltä ja niihin kuuluvilta henkilöiltä ei saa kieltää oikeutta yhdessä muiden ryhmän jäsenten kanssa nauttia omasta kulttuuristaan, tunnustaa ja harjoittaa omaa uskontoaan tai käyttää omaa kieltään.

Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen mukaan ihmisoikeussopimuksessa tunnustetuista oikeuksista ja vapauksista nauttiminen taataan ilman minkäänlaista sukupuoleen, rotuun, ihonväriin, kieleen, uskontoon, poliittisiin tai muihin mieli-

piteisiin, kansalliseen tai yhteiskunnalliseen alkuperään, kansalliseen vähemmistöön kuulumiseen, varallisuuteen, syntyperään tai muuhun asemaan perustuvaa syrjintää.

Euroopan Unionin neuvoston direktiivi 2000/43/EY luo puitteet rotuun ja etniseen alkuperään perustuvan syrjinnän torjumiselle yhdenvertaisen kohtelun periaatteen toteuttamiseksi jäsenvaltioissa.

Euroopan sosiaalisessa peruskirjassa on sopimuksen sisältämien oikeuksien turvaamiseen liitetty syrjintäkielto sekä useita erillisiä yhdenvertaisuusmääräyksiä.

Yhdenvertaisuuslaki (21/2004, tullut voimaan 1.2.2004; katso www.finlex.fi/linkit/sd/20040021):

6 § Syrjinnän kieltö

Ketään ei saa syrjiä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Sukupuoleen perustuvasta syrjinnän kiellostä säädetään naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa (609/1986).

Syrjinnällä tarkoitetaan:

- 1) sitä, että jotakuta kohdellaan epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa (*välitön syrjintä*);
- 2) sitä, että näennäisesti puolueeton säännös, peruste tai käytäntö saattaa jonkun erityisen epäedulliseen asemaan muihin vertailun kohteena oleviin nähden, paitsi jos säännöksellä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia (*välillinen syrjintä*);
- 3) henkilön tai ihmisryhmän arvon ja koskemattomuuden tarkoituksellista tai tosiasiallista loukkaamista siten, että luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri (*häirintä*);
- 4) ohjetta tai käskyä syrjiä.

Yhdenvertaisuuslakia sovelletaan työhönnottooperusteisiin, työoloihin, työehtoihin, uralla etenemiseen, koulutukseen sekä yrittämisen edellytyksiin ja elinkeinotoiminnan tukemiseen. Työ- ja palvelussuhteissa lain noudattamista valvovat työsuojelupiirit (www.tyosuojelu.fi).

Henkilöä ei saa myöskään asettaa *etnisen alkuperän perusteella* eri asemaan sosiaali- ja terveystalvissa, sosiaaliturvatuksissa tai muissa sosiaalisin perustein myönnettävissä tuissa ja etuuksissa. Tämä koskee myös asevelvollisuutta, naisten vapaaehtoista asepalvelusta tai siviilipalveluksen suorittamista sekä muiden kuin yksityishenkilöiden välistä tavaroiden, omaisuuden ja palvelujen (myös asumispalvelujen) tarjontaa ja saatavuutta. Etnisen syrjinnän osalta lain noudattamista valvoo vähemmistövaltuutettu (www.mol.fi).

Lakia rikkova voi joutua maksamaan enintään 15 000 euroa hyvitystä syrjinnän kohteeksi joutuneelle.

Syrjintä ja rasismi on rikos

Suomen rikoslaissa:

Syrjintä julkisia tai yksityisiä palveluja annettaessa on rikos.

Syrjintä

Rikoslaki 11 luku 9 §

Joka elinkeinotoiminnassa, ammatinharjoittamisessa, yleisönpalvelussa, virkatoiminnassa tai muussa julkisessa tehtävässä taikka julkista tilaisuutta tai yleistä kokousta järjestettäessä ilman hyväksyttävää syytä

- 1) ei palvele jotakuta yleisesti noudatettavilla ehdoilla,
- 2) kieltäytyy päästämästä jotakuta tilaisuuteen tai kokoukseen tai poistaa hänet sieltä taikka
- 3) asettaa jonkun ilmeisen eriarvoiseen tai muita olennaisesti huonompaan asemaan rodun, kansallisen tai etnisen alkuperän, ihonvärin, kielen, sukupuolen, iän, perhesuhteiden, sukupuolisen suuntautumisen tai terveydentilan taikka uskonnon, yhteiskunnallisen mielipiteen, poliittisen tai ammatillisen toiminnan tai muun näihin rinnastettavan seikan perusteella, on tuomittava, jollei teko ole rangaistava työsyryjintänä, syrjinnästä sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Kansanryhmän tarkoituksellinen julkinen solvaaminen tai uhkaaminen on rikos.

Kiihottaminen kansanryhmää vastaan

Rikoslaki 11 luku 8 §

Joka yleisön keskuuteen levittää lausuntoja tai muita tiedonantoja, joissa uhataan, panetellaan tai solvataan jotakin kansallista, rodullista, etnistä tai uskonnollista ryhmää taikka niihin rinnastettavaa kansanryhmää, on tuomittava kiihottamisesta kansanryhmää vastaan sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Uskontoon, rotuun tai muuhun alkuperään perustuva syrjintä työelämässä on rikos.

Työsyrjintä

Rikoslaki 47 luku 3 §

Työnantaja tai tämän edustaja, joka työpaikasta ilmoittaessaan, työntekijää valitessaan tai palvelussuhteen aikana ilman painavaa, hyväksyttävää syytä asettaa työnhakijan tai työntekijän epäedulliseen asemaan

- 1) rodun, kansallisen tai etnisen alkuperän, ihonvärin, kielen, sukupuolen, iän, perhesuhteiden, sukupuolisen suuntautumisen tai terveydentilan taikka
- 2) uskonnon, yhteiskunnallisen mielipiteen, poliittisen tai ammatillisen toiminnan tai muun näihin rinnastettavan seikan perusteella, on tuomittava työsyrynnästä sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Kuka päättää, onko tapahtunut rikos?

Alustavan arvion siitä, onko jokin yksittäinen teko tai menettely rikos, tekevät **poliisi ja syyttäjä**. Jos asia päätetään viedä eteenpäin, **tuomioistuin** tekee asiassa lopullisen ratkaisun. Poliisi on velvollinen kirjaamaan asian, jota asiakas pitää rikoksena.

Onko syrjintä aina rikos?

Kaikki rasistisiksi tai syrjiviksi koetut teot eivät ole aina rikoksia. Rikokseksi katsotaan vain tahallinen teko, ja oikeudessa on syyttäjän asiana näyttää toteen, että syrjiväksi koettu menettely on johtunut juuri rodusta, ihonväristä, etnisestä alkuperästä tai vastaavasta eikä jostain muusta hyväksyttävänä pidetystä syystä.

Yksityisen henkilön huono käytös tai kielteinen asenne esimerkiksi maahanmuuttajia tai vanhuksia kohtaan ei ole rikos. Pääsääntö on, että vain elinkeinotoiminnassa ja julkisia palveluja annettaessa sekä työelämässä tapahtuva syrjintä katsotaan rikokseksi.

Syrjiviä asenteita ja ennakkoluuloja vastaan voidaan silti toimia monella tavalla. Keskustelu, tiedon saanti, toisiinsa tutustuminen ja toiminta yhdessä voivat ehkäistä ennakoita syrjiviä asenteita ja vähentää ennakkoluuloja.

Ohjeita syrjintä- tai rasismirikoksen uhrille ja todistajalle

Jos jonkun terveys tai turvallisuus on uhattuna, soita välittömästi (kaikkialla Suomessa)

yleiseen hätänumeroon 112 tai

poliisin hätänumeroon 10022.

Syrjintätilanteen jälkeen kirjoita muistiin

- mitä tapahtui
- milloin tapahtui: päivä ja kellonaika
- missä tapahtui: paikka mahdollisimman tarkasti
- kuka oli tekijä: tekijän, virkailijan tai elinkeinonharjoittajan nimi (kunnan tai valtion virkamiehen on aina työtehtävissä sanottava nimensä jos asiakas sitä tiedustelee) tai muuten henkilön tai ryhmän tuntomerkit
- kuka muu henkilö oli todistamassa tapahtumaa (ja hänen yhteystietonsa)

ja mene lähimmälle poliisiasemalle. Rikosilmoitus tehdään henkilökohtaisesti siinä poliisipiirissä, jossa rikos on tapahtunut.

Selkeitä ohjeita rikoksen uhrille löytyy monella kielellä osoitteesta www.ihmisoikeusliitto.fi.

Rikoksen uhrilla on oikeus käyttää osaamaansa kieltä kaikissa rikoksen selvittämiseen liittyvissä asioissa. Mahdollisesta tulkauksen tarpeesta on sovittava poliisin kanssa etukäteen.

Poliisilaitokset (www.poliisi.fi)

Helsingin kihlakunnan poliisilaitos on jaettu neljään poliisipiiriin, jotka vastaavat oman alueensa järjestyksenpidosta, rikostutkinnasta ja lupapalveluista. Helsingin poliisilaitoksen puhelinvaihtelija on (09) 1891 (avoinna arkisin kello 8-16.15). Katso myös www.poliisi.fi/helsinki.

- Keskusta: Pieni Roobertinkatu 1-3, 00130 Helsinki, puh. (09) 189 4175
- Itäkeskus: Tallinnanaukio 1, 00930 Helsinki, puh. (09) 189 4332
- Malmi: Viljatie 2, 00700 Helsinki, puh. (09) 189 4391
- Pasila: Pasilanraitio 13, 00240 Helsinki, puh. (09) 189 4740

Espoon kihlakunnan poliisilaitos:
Nihtisillankuja 4, 02630 Espoo,
puh. (09) 52 541; www.poliisi.fi/espoo

Vantaan kihlakunnan poliisilaitos:
Kielotie 21, 01300 Vantaa,
puh. (09) 87 301; www.poliisi.fi/vantaa

Kuka auttaa ja neuvoo rikoskysymyksissä?

Oikeusaputoimistosta

(katso www.oikeus.fi sekä www.om.fi/14236.htm)
saa lakimiehen apua oikeudenkäyntiasioissa.

- **Helsingin** oikeusaputoimisto: Porkkalankatu 13 G, 00180 Helsinki, puh. (09) 010 36 60100, helsinki.oikapu@om.fi
- **Espoon** oikeusaputoimisto: Pihatörmä 1 A, 02240 Espoo, puh. (09) 010 36 60060, espoo.oikapu@om.fi
- **Vantaan** oikeusaputoimisto: Talvikkitie 37, 01300 Vantaa, puh. (09) 010 36 60160, vantaa.oikapu@om.fi
- **Pääkaupunkiseudun** oikeusaputoimisto: Mannerheimintie 4, 00100 Helsinki, puh. (09) 010 36 61820, paakaupunkiseutu.oikapu@om.fi

Rikosten ja riitojen sovittelu

(www.sovittelu.com)

on yksi mahdollisuus selvittää ja ratkaista rikosten ja riitojen aiheuttamia tilanteita. Sovittelussa voidaan käsitellä mm. pahoinpitelyjä, vahingontekoja ja omaisuusrikoksia. Myös riita-asioita voidaan sovittaa. Rikos- ja riita-asiaan osallinen voi tehdä itse aloitteen sovittelusta ottamalla yhteyttä sovittelutoimintaan tai kertomalla asian poliisikuulustelussa. Usein oikeudenkäynti voidaan välttää kokonaan tai sovittelu voidaan ottaa huomioon mahdollista rangaistusta mitattaessa. Sovittelijat ovat tehtävään koulutettuja vapaaehtoisia.

Helsingin ja Vantaan kaupunkien sovittelutoimistot ovat kehittäneet sovittelumalleja eri kansallisuuksien ja etnisten ryhmien välisten konfliktien ratkaisemiseen (katso www.iom.fi/letstalk).

- **Helsingin** sovittelutoimisto:
Sosiaalivirasto/Kallion virastotalo, Toinen linja 4 G (katutaso), 00530 Helsinki, puh. (09) 3104 3517 tai 3104 3371 tai 3104 3479, sovittelu@hel.fi

- **Espoon** sovittelutoimisto:
Espoonkatu 4 (4. krs), 02070 Espoo, puh. (09) 8163 2535 tai 8163 2537
- **Vantaan** sovittelutoimisto:
Keskitetyt sosiaalipalvelut, Peltolantie 2 B, 01300 Vantaa, puh. (09) 8392 3037 tai 8392 3038, sovittelu@vantaa.fi

Rikosuhripäivystyksen

(www.rikosuhripaivystys.fi)

Uudenmaan aluetoimisto sijaitsee osoitteessa Maistraatinportti 4 A 4.krs, 00240 Helsinki, puh. (09) 413 50550. Tarjoaa neuvoja ja henkistä tukea rikoksen tai rikosyrityksen uhreille, heidän läheisilleen sekä todistajille. Yhteydenotto ei edellytä rikosilmoituksen tekemistä. Maksutonta tukihenkilöpalvelua.

Auttava puhelin (ma-ti klo 13-21, ke-pe klo 17-21), puh. 0203-16116

Juristineuvonta (ma-to klo 17-19), puh. 0203-16117

Tukihenkilöt: Uudenmaan aluetoimisto (ks. yllä)

Apua ja turvaa kriisitilanteissa ympäri vuorokauden (katso myös puhelinluettelon alkusivuilta **AUTTAVAT PUHELIMET):**

- **Helsingissä:** SOS-palvelu, puh. (09) 4135 0510 ja liikkuva SOS-auto (keskusteluapua ja kotikäyntejä tarpeen mukaan) puh. 040-503 2199 (24 h/vrk)
- **Espoossa:** arkisin klo 08-15 sosiaali- ja terveyskeskukset ja niiden kriisipuhelimet:
Espoon keskus (09) 8163 2000
Espoonlahti (09) 8164 6000
Leppävaara (09) 8163 5000
Matinkylä-Olari (09) 8164 2000
Tapiola (09) 8163 7000

maanantaista perjantaihin klo 15- 08, viikonloppuisin ympäri vuorokauden: Sosiaali- ja kriisipäivystys Jorvin sairaalassa, Turuntie 150, puh. (09) 8164 2439
- **Vantaalla:** Kriisikeskus, Kielotie 15, puh. (09) 8392 4005 (24 h/vrk)

Turvakoti

(www.turvakoti.net)

Turvakoti tarjoaa apua ja turvaa perheväkivaltatilanteissa ympäri vuorokauden.

- **Helsingissä:** Pääkaupungin turvakoti, Steniuksentie 20, puh. (09) 477 7180
- **Espoossa:** Espoon turvakoti, Jänismetsäntie 2, puh. (09) 591 5130 (katso myös www.espoonturvakoti.com)

- **Vantaalla:** Vantaan turvakoti
Katrintie 11, puh. (09) 8392 0071

Suomen Punaisen Ristin turvatalo nuorille

(www.redcross.fi/apuajatukea/nuortenturvatalot)

SPR:n turvatalo (24 h/vrk) on tarkoitettu alle 19-vuotiaille nuorille. Se tarjoaa apua ja neuvontaa elämäntilanteen selvittelyyn ja tarvittaessa tilapäisen yösijan.

- **Helsingissä:** Uudenmaankatu 32 A 6,
puh. (09) 622 4322; turvatalo.helsinki@redcross.fi
- **Espoossa:** Kipparinkatu 2 as 19,
puh. (09) 819 55360; turvatalo.espoo@redcross.fi
- **Vantaalla:** Sairaalakatu 3,
puh. (09) 871 4043; turvatalo.vantaa@redcross.fi

Keskusteluapua kasvotusten tai puhelimesta:

Katso myös puhelinluettelon alkusivuilta AUTTAVAT PUHELIMET sekä www.apua.info

Evankelis-luterilaiset seurakunnat

(www.evl.fi)

tarjoavat hengellistä ja sosiaalista tukea sekä monenlaisia palveluja ja toimintoja monilla kielillä. Osallistumismuotoja myös esimerkiksi maahanmuuttajille.

- **Helsingissä:** Helsingin seurakuntayhtymän puhelinkeskus
(09) 23 400; www.helsinginseurakunnat.fi
- **Espoossa:** Espoon seurakuntayhtymän puhelinkeskus (09)
80 501; www.espoonseurakunnat.fi
- **Vantaalla:** Vantaan seurakuntien puhelinkeskus (09) 83
061; www.vantaanseurakunnat.fi

Helsingin ortodoksisen seurakunnan

(www.ort.fi/helsinki)

puh. (09) 6844 0421 diakoniatyö on monipuolista avun antamista sitä tarvitseville. Espoo ja Vantaa kuuluvat Helsingin seurakunnan alueeseen.

Lasten ja nuorten puhelin 0800 120 400

(www.mll.fi)

lapset ja nuoret voivat soittaa nimettömänä ja jutella aikuisen kanssa mistä tahansa asiasta; ilmainen; auki ma–pe 14-20, la ja su klo 17-20. Taustayhteisö Mannerheimin lastensuojeluliitto. Katso myös www.lastenjanuortennetti.net

Folkhälsans samtalsjour 0800 151100;

(www.folkhalsan.fi)

keskusteluapua nuorille ruotsin kielellä; auki arkisin klo 15-20; com.in@folkhalsan.fi

Mielenterveysyhdistys HELMI ry:n

(www.mielenterveyshelmi.fi)

tukipiste tarjoaa keskusteluapua ja neuvoja mielenterveysasioissa; puh. (09) 8689 0727 päivystää pe klo 16-20, la ja su klo 10-20

Naisten linja

(www.naistenlinja.com)

tukee väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneita naisia ja tyttöjä; ilmainen; toimisto@naistenlinja.com

puh. 0800 02400

- **suomeksi**; ma – pe klo 16-20
- **ruotsiksi**; ke klo 16-20
- **venäjäksi**; ma klo 16-20
- **englanniksi**; pe klo 16-20

Seksuaalinen tasavertaisuus SETA ry.

(www.seta.fi)

on monipuolinen ihmisoikeus-, palvelu- sekä asiantuntijajärjestö seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin sekä seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa.

Mannerheimintie 170 A, 00300 Helsinki;

puh. (09) 681 2580, info@seta.fi.

Puhelinpäivystys torstaisin ja sunnuntaisin klo 18-21 numerossa (09) 6812 5855.

Transtukipiste: puhelinpäivystys tiistaisin klo 14-17 numerossa (09) 6812 5840, www.transtukipiste.fi, trans.tuki@seta.fi

Tukinainen

(www.tukinainen.fi)

auttaa naisia ja tyttöjä toipumaan seksuaalisesta väkivallasta ja hyväksikäytöstä; puh. (09) 5860 360; office@tukinainen.fi

Vammaisjärjestö KYNNYS ry:n

(www.kynnys.fi)

vertaistukipuhelin (09) 6850 1188; keskustelu@kynnys.fi

Vanhusten turvakotiyhdistys SUVANTO ry.

(www.ensijaturvakotienliitto.fi/suvanto)

auttaa ja neuvoo kaikissa vanhusten kaltoinkohteluun liittyvissä asioissa; numerossa (09) 726 2422 neuvova puhelin tiistaisin klo 12-15 ja lakineuvontaa parillisten viikkojen lauantaisin klo 10-12; info@suvantory.fi

Tärkeitä osoitteita ja tietoa erityisesti maahanmuuttajille ja ulkomaalaisille

Maahanmuuttotoimisto

vastaa kuntaan virallisesti saapuvien pakolaisten ja paluumuuttajien vastaanotosta, neuvonnasta sekä sosiaali-, terveys-, työvoima- ja kotouttamispalveluista 1–3 vuoden ajan.

- **Helsingin kaupungin maahanmuuttoyksikkö:** Dagmarinkatu 6, 00100 Helsinki; puh. (09) 169 4141; www.hel.fi; mayk@hel.fi sekä Itäinen sosiaaliasema / maahanmuuttajien neuvontapiste, Tallinnanaukio 1 A; puh. (09) 3106 2674
- **Espoon Kaupungin maahanmuuttajayksikkö:** Virastotalo 1, Espoonkatu 4, 02770 Espoo; puh. (09) 816 23454; www.espoo.fi;
lisäksi neljä alueellista neuvonta- ja toimintakeskusta:
 - Espoon keskus, Pappilantie 5, puh. 050 308 0984
 - Espoonlahti/Kivenkolo, Merisaapas 1 A, puh. (09) 816 45500
 - Leppävaara, Lökkisepänkuja 3 a, puh. (09) 816 35011
 - Matinkylä, Matinkatu 22 (vanha ostoskeskus), puh. (09) 816 57117
- **Vantaan kaupungin maahanmuuttajien yhteispalvelutoimisto:**
Vernissakatu 6, 01300 Vantaa; puh. (09) 8392 3250; www.vantaa.fi

Maahanmuuttajakoordinaattori

seuraa kaupungin eri etnisten ryhmien elinoloja, toimii suvaitsevaisuuden puolesta ja kehittää monikulttuurisuustyötä ja -palveluja yhteistyössä eri hallinnonalojen ja sidosryhmien kanssa. Häneltä saa myös parhaiten tietoja maahanmuuttajiin ja monikulttuurisuuteen liittyvistä lukuisista projekteista (katso myös kaupungin www-sivuja).

- **Helsingin** kaupungin maahanmuuttotyön koordinaattori, puh. (09) 3104 2303
- **Espoon** kaupungin monikulttuuriasiain suunnittelija, puh. (09) 8165 1055
- **Vantaan** kaupungin monikulttuurisuusasiain koordinaattori, puh. (09) 8392 6058

Hakunilan kansainvälinen yhdistys

(www.hakunila.org)

tarjoaa ulkomaalaisille monipuolista apua ja neuvontaa monilla kielillä. Suomalaisille tietoja ulkomaalaisten asioista ja vieraista kulttuureista. Kannuskuja 2 A, 01200 Vantaa; puh. (09) 2722 775; hakunilan@kolumbus.fi

Ihmisoikeusliitto ry.

(www.ihmisoikeusliitto.fi)

valvoo ihmisoikeuksien toteutumista Suomessa ja muualla maailmassa, tiedottaa ihmisoikeusasioista ja toteuttaa erilaisia projekteja. Koordinoi rasismien vastaista RASMUS-verkostoa; osoitteessa www.rasmus.fi rasismien uhri voi mm. raportoida kohtelustaan erityisellä lomakkeella.

Döbelninkatu 2, 00260 Helsinki; puh. (09) 4155 2500; info@ihmisoikeusliitto.fi

Kidutettujen kuntoutuskeskus

(www.hdl.fi/maahanmuuttajat)

hoitaa ja kuntouttaa kidutuksen vuoksi traumatisoituneita pakolaisia ja heidän lähiomaisiaan. Mäkelänkatu 58–60, 00510 Helsinki; puh. (09) 7750 4584; kitu@helsingindiakonissalaitos.fi

Monika-naiset ry. – Voimavarakeskus Monika

(www.monikanaiset.fi)

neuvoo ja tukee eri kulttuureista tulevia maahanmuuttajanaisia ja –lapsia, jotka ovat joutuneet henkisen tai ruumiillisen väkivallan kohteiksi. Apua lukuisilla kielillä. Kinaporinkatu 2 A 8, 00500 Helsinki; puh. (09) 6922 304; info@monikanaiset.fi

Monikulttuurisen kirjaston MCL:n sivuilta

www.lib.hel.fi

löytyvät kansainvälinen kulttuurikeskus Caisa, monipuolinen infopankki suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta sekä Suomessa harvinaisten kielten ulkomaalaiskirjasto.

Pakolaisneuvonta ry.

(www.pakolaisneuvonta.fi)

on riippumaton järjestö, joka antaa oikeusapua ja neuvontaa turvapaikanhakijoille, pakolaisille ja muille ulkomaalaisille ja toimii heidän asemansa parantamiseksi.

Mannerheimintie 40 D 79, 00100 Helsinki; puh. (09) 2519 000; pan@pakolaisneuvonta.fi

SOS-keskus/SOS centre crisis prevention (entinen Ulkomaalaisten kriisikeskus)

edistää maahanmuuttajien psyykkistä hyvinvointia. Maistraatinportti 4 A, 00240 Helsinki; puh. (09) 4135 0501;

www.mielenterveysseura.fi

Suomen Punainen Risti eli SPR

(www.redcross.fi)

tarjoaa monenlaista apua ja toimintaa maahanmuuttajille. Suomessa Punainen Risti hoitaa mm. kiintiöpakolaisten ensivaiheen vastaanoton, pakolaisten perheiden yhdistämisen matkajärjestelyt ja henkilötiedusteluja. SPR pitää myös yllä vastaanottokeskuksia, kouluttaa tukihenkilöitä maahanmuuttajille ja toimii YK:n pakolaisjärjestön (UNHCR) edustajana Suomessa. Keskustoimisto sijaitsee osoitteessa Tehtaankatu 1 a, PL 168, 00140 Helsinki; puh. (09) 12 931.

Ulkomaalaisvirasto

(www.uvi.fi)

käsittelee ja ratkaisee asioita, jotka koskevat maahantuloa, maassa oleskelua ja pakolaisuutta sekä Suomen kansalaisuutta. www-sivuilla on paljon tärkeää tietoa. Asiakaspalvelu osoitteessa Lautatarhankatu 10, 00580 Helsinki; puh. (09) 476 5500; ulkomaalaisvirasto@uvi.fi

Kaksi valtakunnallista valtuutettua

Tasa-arvovaltuutettu

(www.tasa-arvo.fi)

valvoo naisten ja miesten tasa-arvoa koskevan tasa-arvolain noudattamista ja erityisesti syrjintäkiellon noudattamista, antaa tietoja tasa-arvolaista ja seuraa naisten ja miesten tasa-arvon toteutumista yhteiskuntaelämän eri aloilla. Toimii sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä. Snellmaninkatu 13, 00170 Helsinki; puh. vaihde (09) 16001; tasa-arvo@stm.fi.

Tasa-arvolakia koskeva neuvontapuhelin on (09) 1607 3248.

Vähemmistövaltuutettu

(www.mol.fi)

seuraa ja parantaa etnisten vähemmistöjen asemaa ja oikeuksia sekä valvoo ylipäänsä tasa-arvoisen kohtelun toteutumista yhteistyössä muiden viranomaisien kanssa. Toimii työministeriön yhteydessä. Mikonkatu 4, 00100 Helsinki; puh. vaihde (09) 010 604 001; vahemmistovaltuutetun.toimisto@mol.fi

Romanit

Romaniasiain neuvottelukunta

(www.romani.fi)

toimii rotusyrjinnän poistamiseksi, edistää romanikieltä ja kulttuuria ja seuraa romanivähemmistön olosuhteita ja yhteiskunnallista asemaa. Toimii sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudessa. Kirkkokatu 14, 00170 Helsinki; puh. (09) 1607 4308.

Vammaiset

Vammaisasiamies

tai vammaisasiain sihteeri edistää vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja perusoikeuksien toteutumista. Hän myös neuvoo kuntalaisia vammaispalveluissa ja ohjaa eteenpäin oikeaan paikkaan. Käynnistä kannattaa sopia etukäteen.

- **Helsingissä:** Toinen linja 4 A, 00530 Helsinki; puh. (09) 3104 3163
- **Espoossa:** Virastotalo 1, Espoonkatu 4, 02070 Espoo; puh. (09) 8165 1044
- **Vantaalla:** Viertolankuja 4 A, 01300 Vantaa; puh. (09) 8392 2026

Jos havaitset syrjintää

kuluttaja-asioissa:

yleistä tietoa ja neuvoja kuluttajansuojasta sekä sovitteluapua riita-asioissa saa **Kuluttajavirastosta ja kuluttaja-asiamieheltä:**

Haapaniemenkatu 4 A; PL 5, 00531 Helsinki;

puh. ma–pe klo 9-15 (09) 7726 7821;

www.kuluttajavirasto.fi, posti@kuluttajavirasto.fi.

Kuluttajaneuvonta on myös kuntien lakisääteinen tehtävä:

- **Helsingissä** Helsinginkatu 24; PL 500, 00099 Helsingin kaupunki; puh. (09) 7312 2230;
www.hel2.fi/ymk/kuluttajaneuvonta
- **Espoossa** Kirkkojärventie 4, 02770 Espoo; puh. (09) 8165 7995; kuluttajaneuvonta@espoo.fi;
www.espoo.fi/kuluttajaneuvonta;
neuvontapisteet myös Ison Omenan ja Sellon ostoskeskuksissa
- **Vantaalla** Asematie 10 A, 01300 Vantaa;
puh. (09) 8392 2406; www.vantaa.fi (asukas > kuluttajaneuvonta), kuluttaja.neuvonta@vantaa.fi

sosiaali- tai terveyspalveluissa:

ota yhteyttä kunnan **sosiaali- ja potilasasiamieheen**, jonka tehtävänä on edistää asiakkaiden ja potilaiden oikeusturvaa, avustaa muistutusten tekemisessä sekä neuvoa asiakkaita, omaisia sekä henkilökuntaa asiakkaiden ja potilaiden oikeuksista.

- **Helsingissä** sosiaaliasiamies, puh. (09) 3104 3365 ja potilasasiamies, puh. (09) 3104 3355

- **Espoossa** sosiaali- ja potilasasiamies
puh. (09) 8165 1032 tai 81 621
- **Vantaalla** sosiaali- ja potilasasiamies
puh. (09) 8392 2537

työpaikalla:

työsyrijännän ehkäiseminen ja syrjintään puuttuminen työpaikoilla kuuluu työsuojeluviranomaisten tehtäviin. Voit keskustella myös työpaikan työsuojeluvastaavan, luottamusmiehen tai ammattiliiton edustajien kanssa. Työsuojelupiiri valvoo työsuojelusäädösten noudattamista ja tukee työpaikkojen omaa työsuojelutoimintaa. Piiri toimii yhteistyössä työelämän osapuolten ja asiantuntijoiden kanssa.

Uudenmaan työsuojelupiiri, Paasivuorenkatu 3, 00530 Helsinki puh. (09) 774 711; www.tyosuojelu.fi,
helsinki.tsp@tsp.stm.fi

The European Union

against discrimination